Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 12. února 2015 [1]

Věc C-543/13

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank
proti
E. Fischer-Lintjens

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Centrale Raad van Beroep (Nizozemsko)]

„Řízení o předběžné otázce — Zdravotní pojištění — Nařízení (EHS) č. 1408/71 — Článek 27 — Pojem ‚nárok na důchod podle právních předpisů dvou či více členských států' — Retroaktivní přiznání důchodu v členském státě bydliště — Zpětný účinek zdravotního pojištění"

I – Úvod

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Centrale Raad van Beroep (Nizozemsko), se v zásadě týká výkladu článku 27 nařízení Rady (EHS) č. 1408/1971 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství [2], ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 631/2004 ze dne 31. března 2004 [3] a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 ze dne 18. prosince 2006 [4](dále jen „nařízení č. 1408/1971").

2. Předkládající soud se konkrétně táže, zda pojem „nárok na důchod", který je uveden v článku 27 nařízení č. 1408/71, může být vykládán v tom smyslu, že pro určení stanovení okamžiku, od něhož vzniká nárok na důchod, je rozhodující okamžik vydání rozhodnutí o přiznání důchodu, na základě kterého byl důchod vyplácen, anebo okamžik, od kterého byl retroaktivně přiznán důchod. Pro případ, že bude zvolena druhá z možností, kterou uvedl předkládající soud v první otázce, si tento soud přeje zjistit, zda je s tímto výkladem slučitelné, pokud osoba oprávněná pobírat důchod spadající pod článek 27 nařízení č. 1408/71 nemůže podle nizozemských právních předpisů uzavřít zdravotní pojištění se stejnou zpětnou účinností.

3. Tyto otázky vyvstaly v řízení, v němž proti sobě stojí E. Fischer-Lintjens a Raad van Bestuur van de Sociale verzekeringsbank (správní rada sociální pojišťovny, dále jen „SVB") a jehož předmětem je odnětí potvrzení označovaného jako „potvrzení podle článku 21" [5], v němž bylo uvedeno, že E. Fischer-Lintjens je osvobozena od povinnosti mít uzavřeno nizozemské zdravotní pojištění, která je podle právních předpisů dotčených v původním řízení podmínkou pro nárok na zdravotní péči v Nizozemsku na náklady tohoto členského státu.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. L 149, s. 2, konsolidované znění, Úř. věst. [1997] L 28, s. 1.

3 — Úř. věst. L 100, s. 1.

4 — Úř. věst. L 392, s. 1.

5 — Toto deklaratorní potvrzení vychází z článku 21 Besluit uitbreiding en beperking kringverzekerden volksverzekeringen 1999 (vyhláška o rozšíření a zúžení okruhu osob pojištěných v systému sociálních pojištění z roku 1999; dále jen „KB 746").

4. E. Fischer-Lintjens se narodila 1. prosince 1934. Do 1. září 1970 bydlela v Nizozemsku. Poté bydlela až do 1. května 2006 v Německu. Od té doby bydlí opět v Nizozemsku.

5. Od října 2004 pobírala E. Fischer-Lintjens vdovský důchod vyplácený Spolkovou republikou Německo. Poté, co se v roce 2006 přestěhovala z Německa do Nizozemska, se nechala prostřednictvím formuláře E 121 [6] zaregistrovat u nizozemské zdravotní pojišťovny (dále jen „CZ“), v důsledku čehož měla od 1. června 2006 nárok na věcné dávky podle článku 28 nařízení č. 1408/71 vůči Spolkové republice Německo. E. Fischer-Lintjens odváděla rovněž příspěvky v Německu do německého systému zdravotního pojištění.

6. Dne 20. října 2006 obdržela E. Fischer-Lintjens potvrzení podle článku 21 vystavené orgánem, který k tomu byl v dané době příslušný, a sice College voor zorgverzekeringen (dále jen „Cvz“) [7], přičemž účelem tohoto potvrzení bylo doložit nizozemskému orgánu pověřenému vybíráním příspěvků na pojištění, že v Nizozemsku není povinována platbou žádného příspěvku. Z tohoto potvrzení vyplývalo, že E. Fischer-Lintjens není pojištěna podle obecného zákona o mimořádných léčebných výdajích (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, dále jen „AWBZ“). Zmíněné potvrzení bylo vydáno s platností pro období od 1. června 2006 do 31. prosince 2010, pokud se nezmění okolnosti.

7. Přestože E. Fischer-Lintjens dosáhla dne 1. prosince 1999 věku 65 let, což je podle zákona o všeobecném systému důchodového pojištění (Algemene Ouderdomswet, dále jen „AOW“) považováno v Nizozemsku za podmínku pro vznik nároku na důchod, o tento důchod požádala až v květnu 2007.

8. Rozhodnutím ze dne 8. listopadu 2007, které bylo později změněno rozhodnutím ze dne 24. dubna 2008, přiznala SVB dodatečně E. Fischer-Lintjens důchod se zpětnou účinností jednoho roku od podání žádosti, tedy s účinností od 1. května 2006.

9. E. Fischer-Lintjens však do října 2010 nenahlásila CZ, Cvz ani německé zdravotní pojišťovně (dále jen „DAK“) změnu své situace týkající se dávek, jež pobírala.

10. E. Fischer-Lintjens totiž Cvz oznámila teprve dne 21. října 2010 prostřednictvím žádosti o prodloužení potvrzení podle článku 21, že od 1. května 2006 pobírá důchod podle AOW. Tento orgán dal E. Fischer-Lintjens rozhodnutím ze dne 2. listopadu 2010 na vědomí, že je v tom případě podle AWBZ a zákona o zdravotním pojištění (Zorgverzekeringswet, dále jen „Zvw“) povinna odvádět příspěvky na pojištění, a že je tedy v Nizozemsku dlužníkem těchto příspěvků. Toto rozhodnutí vycházelo ze skutečnosti, že E. Fischer-Lintjens již nebyla v situaci, která by jí umožňovala získat potvrzení podle článku 21, a proto jí bylo toto potvrzení retroaktivně odňato.

11. DAK poté vrátila příspěvky na zdravotní pojištění, které E. Fischer-Lintjens zaplatila v Německu od 1. června 2006. CZ následně požadovala od E. Fischer-Lintjens vrácení léčebných výloh proplacených posledně zmíněnému členskému státu ve výši více než 11 000 eur.

12. Kromě toho byla E. Fischer-Lintjens podle Cvz povinna odvádět příspěvky na pojištění podle AWBZ a Zvw, a to rovněž se zpětnou účinností. Protože však podle čl. 5 odst. 5 Zvw může zdravotní pojištění nabýt zpětné účinnosti nanejvýš do čtyř měsíců po vzniku povinnosti odvádět pojistné, E. Fischer-Lintjens byla povinna sama uhradit léčebné výlohy proplacené Německé spolkové republice za období, v němž neodváděla příspěvky na zdravotní pojištění. E. Fischer-Lintjens má však od 1. července 2010 nizozemské zdravotní pojištění.

6 — Formulář E 121, který má v celé Evropské unii jednotnou podobu, představuje potvrzení, které je požadováno pro účely registrace poživatelů důchodu nebo penze, jež jsou vypláceny členským státem, u pojišťovny v místě bydliště dané osoby.

7 — Podle předkládajícího soudu byly pravomoci Cvz týkající se vydávání potvrzení podle článku 21 přeneseny od 15. března 2011 na SVB. K potvrzením vydaným Cvz je však přistupováno, jako kdyby je vydala SVB, čímž se také vysvětluje skutečnost, že tento orgán je účastníkem původního řízení.

13. Poté, co byla stížnost, kterou podala E. Fischer-Lintjens, zamítnuta, dotyčná s úspěchem napadla rozhodnutí Cvz u Rechtbank Roermond. Uvedený soud měl za to, že potvrzení podle článku 21, jež E. Fischer-Lintjens získala, mělo vést k vzniku právních účinků, jež nemohly být zrušeny odnětím daného prohlášení.

14. SVB jakožto orgán, na nějž byly mezitím přeneseny pravomoci Cvz, podala proti tomuto rozhodnutí odvolání k předkládajícímu soudu, přičemž namítala, že potvrzení podle článku 21 představuje stejně jako formulář E 121 čistě deklaratorní akt.

15. Předkládající soud zastává názor, že SVB byla sice oprávněna retroaktivně odejmout potvrzení podle článku 21, avšak při tomto odnětí nezohlednila dostatečně zájmy E. Fischer-Lintjens. Tento soud se domnívá, že zejména s ohledem na zásadu právní jistoty lze dospět k závěru, že skutečná pravomoc v oblasti poskytování důchodů a hrazení nákladů věcných dávek vzniká až od data rozhodnutí, kterým byl důchod přiznán a ve kterém bylo konstatováno, že dotyčná osoba má skutečně nárok na požadovaný důchod. Klade si proto otázku, v jakém okamžiku vznikl skutečný „nárok“ E. Fischer-Lintjens na důchod dotčený v původním řízení, ve smyslu článku 27 nařízení č. 1408/71, neboť má za to, že pokud bude tento článek uplatňován retroaktivně, povede to v zásadě k tomu, že budou vznikat různé právní důsledky, rovněž se zpětnou účinností, včetně právního důsledku vzniklého v projednávané věci, jímž je povinnost mít uzavřeno nizozemské zdravotní pojištění.

16. Za těchto podmínek se Centrale Raad van Beroep rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1. Je třeba vykládat pojem ‚nárok na důchod‘ ve smyslu článků 27 a násl. Nařízení č. 1408/71 v tom smyslu, že pro určení okamžiku, od něhož vzniká nárok na důchod, je rozhodující okamžik vydání rozhodnutí o přiznání důchodu, na základě kterého byl důchod vyplácen, anebo okamžik, od kterého byl retroaktivně přiznán důchod?

2. Pokud se pojmem ‚nárok na důchod‘ rozumí okamžik, od kterého byl retroaktivně přiznán důchod: je s tímto výkladem slučitelné, pokud osoba oprávněná pobírat důchod spadající pod článek 27 nařízení č. 1408/71 nemůže podle nizozemských právních předpisů uzavřít zdravotní pojištění se stejnou zpětnou účinností?“

17. SVB, nizozemská a německá vláda, jakož i Evropská komise předložily písemná vyjádření k výše uvedeným předběžným otázkám.

II – **Analýza**

A – *K první předběžné otázce*

18. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je to, jaký okamžik má být považován za okamžik vzniku „nároku na důchod“ poskytovaného členským státem, v němž má pojištěnec bydliště, ve smyslu článku 27 nařízení č. 1408/71, přičemž má být také korelativně určeno, od jakého okamžiku je pravomoc vyplatit pojištěnci dávky zdravotní péče přenesena na tento členský stát bydliště, a to s přihlédnutím k okolnostem věci v původním řízení.

19. V tomto ohledu by mělo být zdůrazněno především to, že E. Fischer-Lintjens jakožto příjemkyně vdovského důchodu poskytovaného Spolkovou republikou Německo, mající bydliště v tomtéž členském státě, nepochybně podléhala až do 30. dubna 2006 pravomoci orgánů výše uvedeného členského státu.

20. Okolnost, že se E. Fischer-Lintjens vrátila do Nizozemska a rozhodla se v této zemi od 1. května 2006 bydlet, nikterak nezpochybňuje pravomoc německých orgánů v oblasti důchodů a dávek zdravotní péče.

21. Podle kolizní normy obsažené v čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1408/71 totiž důchodce, který má nárok na důchod podle právních předpisů jednoho členského státu nebo na důchody podle právních předpisů dvou nebo více členských států a nemá nárok na věcné dávky podle právních předpisů státu, na jehož území má bydliště, obdrží přesto tyto dávky, jestliže by na ně měl nárok podle právních předpisů členského státu nebo alespoň jednoho z členských států příslušného, pokud jde o jeho důchody, kdyby měl bydliště na území takového státu.

22. Právě na základě této normy došlo v projednávané věci k tomu, že na jedné straně E. Fischer-Lintjens získala od Cvz v říjnu 2006 potvrzení podle článku 21, v němž bylo uvedeno, že vzhledem k německému důchodu nemá v Nizozemsku žádnou povinnost platit příspěvky na zdravotní pojištění, a na druhé straně byly dávky zdravotní péče, jež dotyčná získala v Nizozemsku, poskytnuty na účet příslušného orgánu členského státu povinného k vyplácení důchodu, a sice Spolkové republiky Německo, jemuž E. Fischer-Lintjens nadále odváděla příspěvky na pojištění.

23. Naproti tomu, jakmile E. Fischer-Lintjens začala pobírat nizozemský důchod, k čemuž došlo na základě žádosti, kterou dotyčná podala v měsíci květnu 2007, její situace již nespadala do působnosti čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1408/71, nýbrž do působnosti článku 27 téhož nařízení.

24. Podle posledně jmenovaného ustanovení totiž důchodce, který má nárok na pobírání důchodu podle právních předpisů dvou nebo více členských států, z nichž jeden je členský stát, na jehož území má bydliště, a který má nárok na dávky podle právních předpisů posledně uvedeného státu, případně s přihlédnutím k článku 18 a příloze VI nařízení č. 1408/71, obdrží tyto dávky od instituce místa bydliště a na její účet, jako by dotyčná osoba byla poživatelem důchodu pouze podle právních předpisů posledně uvedeného členského státu.

25. Jak již Soudní dvůr rozhodl, v tomto systému, který byl zaveden zejména články 27 a 28 nařízení č. 1408/71, existuje souvislost mezi pravomocí v oblasti vyplácení důchodů a povinností hradit náklady věcných dávek, což vede k závěru, že tato povinnost je ve vztahu ke skutečné pravomoci v oblasti důchodů akcesorická [8].

26. Předkládající soud se nicméně táže, jaký okamžik má být považován za okamžik vzniku „nároku na důchod“ v případě nizozemského důchodu E. Fischer-Lintjens, ve smyslu článku 27 nařízení č. 1408/71, a podle toho pak bude možné určit, kdy došlo k přenesení pravomoci na Nizozemské království, tedy členský stát, v němž má E. Fischer-Lintjens od 1. května 2006 bydliště.

27. Tato pochybnost vyvstala s ohledem na zvláštní okolnosti věci v původním řízení, v níž existuje časový odstup mezi okamžikem, kdy SVB přijala rozhodnutí konstatující nárok na důchod, a datem, kdy byl vyplacen první důchod, a sice dnem 8. listopadu 2007 na jedné straně a na straně druhé okamžikem, kdy výše uvedené rozhodnutí nabylo účinnosti, a sice retroaktivně k 1. květnu 2006, tedy jeden rok předtím, než E. Fischer-Lintjens podala k SVB žádost o přiznání důchodu v Nizozemsku.

28. Zúčastnění navrhují odpovědět na tuto otázku jednoznačně v tom smyslu, že rozhodujícím okamžikem pro stanovení, od jakého okamžiku existuje „nárok na důchod“ ve smyslu článku 27 nařízení č. 1408/71, je okamžik, od kterého byl retroaktivně přiznán důchod, v projednávané věci tedy 1. května 2006. Na základě rozsudku Rundgren (C-389/99, EU:C:2001:264) tito zúčastnění v zásadě tvrdí, že okolnost, že byl důchod přiznán retroaktivně, nemá žádný dopad na účinnost nároku na získání tohoto důchodu.

8 — V tomto smyslu viz rozsudek Rundgren (C-389/99, EU:C:2001:264, body 46 a 47) a rozsudek van der Helder a Farrington (C-321/12, EU:C:2013:648, body 44 a 47).

29. S tímto postojem se ztotožňuji potud, pokud lze nesporně prokázat, že dotčený důchod je *skutečně vyplácen* od období, v němž byl přiznán, tedy počínaje 1. květnem 2006, přičemž ověření tohoto bodu přísluší předkládajícímu soudu.

30. Pro takovéto řešení hovoří i některé argumenty vycházející z judikatury Soudního dvora a z ochrany práv zúčastněných.

31. Na základě systémového výkladu nařízení č. 1408/71 Soudní dvůr upřesnil v rozsudku Rundgren (C-389/99, EU:C:2001:264), že zejména co se týče článku 27 nařízení č. 1408/71, vztah akcesority, který existuje mezi povinností hradit náklady věcných dávek a skutečnou pravomocí v oblasti důchodů, o němž jsem se již zmínil, znamená, že tato povinnost hradit náklady nemůže být uložena instituci členského státu, která má pouze hypotetickou pravomoc v oblasti důchodů. Podle Soudního dvora z toho vyplývá, že pokud je v článku 27 odkazováno na nárok na důchod, tento odkaz se týká důchodů, které byly „skutečně vyplaceny dotyčné osobě“ [9], obdobně jako je tomu v případě článků 28 a 28a nařízení č. 1408/71.

32. Takto vymezil Soudní dvůr působnost článků 27, 28 a 28a nařízení č. 1408/71 za okolností, kdy členský stát, v němž měl bydliště poživatel starobního důchodu vypláceného jiným členským státem, přesto požadoval, aby dotyčný platil příspěvky na důchodové a sociální zabezpečení, a to pouze na základě jeho bydliště. Členský stát bydliště, v dané věci Finská republika, měl za to, že pro účely osvobození z povinnosti platit příspěvky nepostačuje, že dotyčný předložil potvrzení, v němž se uvádí, že v tomto členském státě nepožádal o důchod, ani žádný důchod nepobíral. Podle názoru finských orgánů měl dotyčný navíc prokázat, že nemá ve Finsku žádný (teoretický) nárok na důchod, avšak Soudní dvůr tyto argumenty zamítl a zdůraznil, že k tomu, aby mohl členský stát požadovat placení příspěvků na pojištění, je nutné, aby byl důchod dotyčnému skutečně vyplácen.

33. V projednávané věci není sporu o tom, že důchod, jehož je E. Fischer-Lintjens poživatelkou v Nizozemsku, byl dotyčné skutečně vyplácen. V projednávané věci tedy není namístě se znovu zabývat otázkou, tak jako tomu bylo ve výše zmíněné věci Rundgren, obecného rozpor mezi teoretickým nárokem na důchod a konkretizací tohoto nároku prostřednictvím skutečného vyplácení tohoto důchodu. Jinými slovy, máme-li odpovědět na první otázku, kterou položil předkládající soud, o rozsudek Rundgren (C-389/99, EU:C:2001:264) se při svém uvažování můžeme opřít, avšak v žádném případě z něj nelze vyvodit úplnou odpověď.

34. Podle mého názoru je tedy s ohledem na položenou otázku nutné určit, zda článek 27 nařízení č. 1408/71 brání tomu, aby členský stát mohl rozhodnout, že za „skutečné vyplácení“ může být považováno vyplácení důchodu za dobu předcházející datu, kdy příslušné instituce členského státu oficiálně uznaly nárok na důchod.

35. Je totiž nutno připomenout, že k tomu, že SVB určila, že rozhodnutí ze dne 8. listopadu 2007, v němž konstatovala, že E. Fischer-Lintjens má v Nizozemsku nárok na důchod, má mít zpětnou účinnost jednoho roku od okamžiku, kdy dotyčná podala žádost, došlo na základě čl. 16 odst. 2 AOW.

36. Vzhledem k tomu, že důchod byl „skutečně vyplácen“ až na základě rozhodnutí ze dne 8. listopadu 2007, by se tedy mohlo na první pohled zdát, že „nárok na důchod“ ve smyslu článku 27 nařízení č. 1408/71 vznikl až po vydání tohoto rozhodnutí.

37. Domnívám se však, že takovýto výklad není správný. Rozsudek Rundgren (C-389/99, EU:C:2001:264) v zásadě upřesnil, že „nárok na důchod“ vzniká až tím, že je tento důchod nejprve přiznán příslušnou institucí členského státu, a to případně na základě příslušné žádosti, a poté výše zmíněnou institucí skutečně vyplacen. To neznamená, že musí nutně existovat souvislost mezi

9 — Rozsudek Rundgren (C-389/99, EU:C:2001:264, bod 47).

okamžikem přiznání důchodu a okamžikem jeho splatnosti, tedy ve smyslu „skutečného vyplácení“. K přiznání důchodu může dojít i retroaktivně. V takovémto případě příslušná instituce uzná, že nárok na důchod vznikl dříve, než přijala příslušné rozhodnutí, ale že z věcných důvodů, které, tak jako je tomu v projednávaném případě, souvisí s podáním a zpracováním žádosti ze strany pojištěnce, došlo k vyplácení důchodu až později. Avšak jelikož skutečné vyplácení zahrnuje určité období, a sice období počínající okamžikem přiznání důchodu, by se podle mého názoru mělo mít za to, že „nárok na důchod“ existoval v takovémto případě během celého tohoto období.

38. Jak velmi relevantně podotkla německá vláda, pokud by rozhodným okamžikem ve věci v původním řízení byl okamžik přijetí rozhodnutí ze dne 8. listopadu 2007, časová použitelnost pravomoci členského státu v oblasti důchodů by závisela na tom, jak rychle budou vyřizovány žádosti podávané k vnitrostátním orgánům.

39. Soudní dvůr však opakovaně rozhodl, že použití systému kolizních norem zavedeného nařízením č. 1408/71 závisí pouze na objektivní situaci, v níž se dotyčný nachází [10].

40. Stejně tak, jako nařízení č. 1408/71 neumožňuje pojištěncům, aby se vyhnuli či vzdali použití mechanismu zavedeného tímto nařízením, zejména článek 27 tohoto nařízení [11], tak ani nepovoluje členským státům, aby ponechávaly na volném uvážení svých správních orgánů určení okamžiku, od něhož musí být konstatováno přenesení pravomocí mezi dvěma členskými státy v situaci, jaké se tento článek týká.

41. Cílem kolizních norem obsažených v nařízení č. 1408/71 je totiž zajistit, aby byli všichni pojištěnci, kteří spadají do působnosti tohoto nařízení, nepřetržitě kryti pojištěním, a neponechávat přitom volný prostor k uvážení jednotlivcům nebo příslušným institucím členských států [12].

42. Připustíme-li navíc možnost retroaktivního přiznání nároku na důchod, jakož i jeho vyplácení za dobu, která předchází přijetí rozhodnutí, jímž je oficiálně konstatována existence výše uvedeného nároku, je to v souladu s ochranou práv pojištěnců a kontinuitou jejich pojištění, přičemž cílem je zajistit, aby přenesení pravomocí v oblasti důchodů mezi dvěma členskými státy bylo z hlediska pobírání sociálních dávek neutrální.

43. Navrhuji tedy, aby Soudní dvůr vykládal článek 27 nařízení č. 1408/71 v tom smyslu, že výraz „nárok na důchod“ zahrnuje období, během něhož má dotyčná osoba nárok na důchod, bez ohledu na to, v jakém okamžiku byl tento nárok oficiálně konstatován, počínaje okamžikem, kdy byl tento důchod za výše uvedené období skutečně vyplacen, a to i retroaktivně.

44. Pokud se Soudní dvůr k tomuto výkladu přikloní, bude namístě přezkoumat druhou předběžnou otázku položenou předkládajícím soudem a zodpovědět ji.

B – *Ke druhé předběžné otázce*

45. Prostřednictvím druhé otázky, která představuje jádro věci v původním řízení, se předkládající soud táže, zda je takové vnitrostátní ustanovení, jako je čl. 5 odst. 5 Zvw, podle něhož může zdravotní pojištění platit retroaktivně, pouze pokud nabylo účinnosti v průběhu čtyř měsíců po vzniku povinnosti odvádět pojistné, slučitelné s unijním právem. Podle předkládajícího soudu tak vzniká určitý nesoulad mezi přenesením pravomocí na Nizozemsko podle článku 27 nařízení č. 1408/71 a (povinným) uzavřením zdravotního pojištění v tomto členském státě.

10 — Viz zejména rozsudek van Delft a další (C-345/09, EU:C:2010:610, bod 52) a rozsudek Somova (C-103/13, EU:C:2014:2334, bod 55).

11 — V souvislosti s čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1408/71 viz obdobně rozsudek Somova (C-103/13, EU:C:2014:2334, body 55 a 56).

12 — V tomto smyslu viz rozsudek Somova (C-103/13, EU:C:2014:2334, body 54 a 55 a citovaná judikatura).

46. Zatímco německá vláda se domnívá, že omezení zpětné účinnosti zdravotního pojištění na čtyři měsíce je v rozporu s cílem koordinace systémů sociálního zabezpečení členských států, SVB, nizozemská vláda a Evropská komise mají v zásadě za to, že nesoulad, na nějž poukazuje předkládající soud, vznikl v důsledku toho, že E. Fischer-Lintjens nesplnila povinnosti týkající se podání informací příslušným orgánům, neboť podle přílohy VI oddílu R bodu 1 písm. a) nařízení č. 1408/71 a podle nizozemských právních předpisů měla povinnost uzavřít v Nizozemsku ke dni 1. května 2006 zdravotní pojištění.

47. Podle názoru výše uvedených účastníků řízení nemůže E. Fischer-Lintjens vůči těmto argumentům namítat údajné legitimní očekávání týkající se zachování platnosti potvrzení podle článku 21, neboť toto potvrzení má pouze deklaratorní povahu a bylo vydáno na základě nepřesných informací. Nizozemská vláda a SVB v každém případě tvrdí, že unijní právo nebrání tomu, aby byla zpětná účinnost zdravotního pojištění stanovena striktnějším způsobem. V Nizozemsku závisí existence nároku na dávky na tom, zda pojištěnec uzavřel zdravotní pojištění, které nemá v tomto členském státě veřejnou povahu, nýbrž povahu občanskoprávního pojištění proti škodám, jehož cílem je pokrýt rizika, která mohou plynout z uskutečnění budoucích událostí, přičemž toto pojištění musí být uzavřeno u soukromé pojišťovny a možnosti jeho retroaktivního uzavření jsou omezeny za účelem ochrany zásady solidarity, čímž lze ospravedlnit případnou restriktivní povahu tohoto vnitrostátního opatření.

48. Úvahy nastíněné třemi výše uvedenými účastníky řízení mne zcela nepřesvědčily.

49. Samozřejmě uznávám, že článek 27 nařízení č. 1408/71 připomíná, že poživatel důchodu nebo penze, jež jsou vypláceny podle právních předpisů dvou nebo více členských států, z nichž jeden je členský stát, na jehož území má bydliště, má nárok na dávky podle právních předpisů posledně uvedeného státu, případně s přihlédnutím k příloze VI zmíněného nařízení. Je nicméně pravda, že bod 1 písm. a) bodu i) oddílu R výše uvedené přílohy, který je nadepsán „[z]dravotní pojištění“, stanoví, že „[p]okud jde o nárok na věcné dávky podle nizozemských právních předpisů, rozumějí se osobami majícími nárok na [tyto] dávky […] osoby, které jsou podle článku 2 [Zvw] povinny se nechat pojistit u zdravotní pojišťovny“, kdežto v písmeni b) téhož bodu se uvádí, že „osoby uvedené v písm. a) bodě i) se musí, v souladu s ustanoveními [Zvw], nechat pojistit u zdravotní pojišťovny […]“.

50. Je tedy nesporné, že aby mohla E. Fischer-Lintjens pobírat věcné dávky vyplácené Nizozemskem, tj. členským státem, v němž má od 1. května 2006 bydliště, podle přílohy VI bodu 1 písm. a) bodu i) nařízení č. 1408/71 a přílohy VI bodu 1 písm. b) téhož nařízení, jakož i podle ustanovení Zvw je povinna nechat se pojistit u zdravotní pojišťovny.

51. Uznávám rovněž, že takový pojištěnec, jako je E. Fischer-Lintjens, se pro účely zpochybnění výše uvedeného konstatování nemůže opírat o legitimní očekávání, jež vkládal v zachování platnosti daného potvrzení, a sice potvrzení podle článku 21, jež vydala Cvz v říjnu 2006 a v němž bylo potvrzeno, že E. Fischer-Lintjens je v dané době osvobozena od povinnosti nechat se pojistit u nizozemské zdravotní pojišťovny a od placení příspěvků na sociální pojištění v Nizozemsku. Jak totiž tvrdí SVB a Komise, takovéto potvrzení je totiž pouhým překladem formuláře E 121, a má tedy čistě deklaratorní povahu, stejně jako je tomu podle rozhodnutí Soudního dvora v případě výše zmíněného formuláře[13]. Z údajů poskytnutých předkládajícím soudem nadto vyplývá, že toto potvrzení bylo vydáno pouze na období do 31. prosince 2010, „pokud se nezmění okolnosti“.

13 — Viz rozsudek van Delft a další (C-345/09, EU:C:2010:610, bod 62).

52. Nemohu se však ztotožnit s názorem výše zmíněných účastníků řízení, podle něhož je situace, k níž došlo ve věci v původním řízení, pouze výsledkem skutečnosti, že pojištěnec opomněl poskytnout nezbytné informace o své osobní situaci příslušným orgánům, a nikoli výsledkem skutečnosti, že nizozemské právní předpisy stanoví meze zpětné účinnosti zdravotního pojištění, jež je povinna uzavřít poživatelka důchodu vypláceného Nizozemskem, která má bydliště v tomto členském státě, aby mohla pobírat věcné dávky poskytované týmž členským státem.

53. Jak totiž stručně uvedl předkládající soud, osoba, jíž nizozemské orgány přiznaly vyplácení důchodu se zpětnou účinností delší než čtyři měsíce od data podání žádosti, nebude mít v žádném případě možnost uzavřít v Nizozemsku pojištění, jehož zpětná účinnost bude rovněž delší než čtyři měsíce, zvláště pokud až dosud čerpala zdravotní péči na účet jiného členského státu.

54. V případě E. Fischer-Lintjens tedy platí, že i kdyby dotyčná informovala příslušné orgány již dne 8. listopadu 2007, tj. v den, kdy SVB vydala rozhodnutí, v němž konstatovala, že dotyčná má v Nizozemsku nárok na důchod se zpětnou účinností k 1. květnu 2006, čl. 5 odst. 5 Zvw, který omezuje zpětnou účinnost pojištění na dobu nejvýše čtyř měsíců, by E. Fischer-Lintjens umožňoval uzavřít zdravotní pojištění nejdříve od měsíce července 2007.

55. Bez ohledu na to, zda lze informace poskytnuté E. Fischer-Lintjens považovat za opožděné, což je otázka, kterou se budu zabývat později, okolnost, že rezident, který je poživatelem důchodu vypláceného Nizozemskem a je podle článku 27 ve spojení s přílohou VI oddílem R bodem 1 písm. a) bodem i) a přílohou VI bodem 1 písm. b) nařízení č. 1408/71 povinen nechat se pojistit u zdravotní pojišťovny v tomto členském státě, nemůže v plném rozsahu tuto povinnost splnit z důvodu mezí, jež zavádějí ustanovení právních předpisů výše zmíněného členského státu, podle mého názoru narušuje užitečný účinek systému, který byl zaveden nařízením č. 1408/71, jakož i povinnosti, jež toto nařízení ukládá pojištěncům.

56. Jak jsem již uvedl výše, použití systému kolizních norem zavedeného nařízením č. 1408/71 závisí pouze na objektivní situaci, v níž se dotyčný pojištěnec nachází. Vzhledem k tomu, že tyto kolizní normy jsou kogentní jak vůči členským státům, tak i vůči zúčastněným osobám, členské státy nemohou upírat zúčastněným osobám možnost splnit v plném rozsahu povinnosti, jež jim toto nařízení ukládá. V projednávané věci tedy Nizozemsko podle mého mínění nemůže zbavit rezidenty povinnosti uzavřít zdravotní pojištění od okamžiku, kdy se tento členský stát stane příslušným k vyplácení důchodu danému pojištěnci, jakož i k tomu, aby vyplácel sociální dávky, jež jsou tomuto pojištěnci přiznány, a aby od něj vybíral příspěvky na sociální pojištění.

57. Pokud by členské státy měly takovouto volnost, vedlo by to k tomu, že osoby spadající do působnosti nařízení č. 1408/71 by byly zbaveny ochrany v oblasti sociálního zabezpečení, a to v důsledku právních předpisů, jež by na ně byly použitelné [14]. Dokonalým příkladem takovéhoto rizika je právě situace E. Fischer-Lintjens, neboť zdravotní pojištění, jež měla sjednáno na účet příslušných německých institucí, bylo dne 1. května 2006 se zpětnou účinností přerušeno, avšak v Nizozemsku nemohla ani při nejlepší snaze uzavřít zdravotní pojištění dříve než od měsíce července 2007, přestože se tento členský stát stal příslušným k tomu, aby jí vyplácel důchod, a korelativně také k tomu, aby jí od 1. května 2006 vyplácel sociální dávky podle nařízení č. 1408/71.

58. Pokud nizozemská vláda tvrdí, že je omezení zpětné účinnosti zdravotního pojištění na dobu nejvýše čtyř měsíců ospravedlněno nutností chránit zásadu solidarity, kterou zavádí daný systém, a předcházet případům zneužití, nepovažuji toto tvrzení v žádném případě za relevantní pro takové okolnosti, jaké existují ve věci v původním řízení.

14 — Obdobně viz zejména rozsudek Kuusijärvi (C-275/96, EU:C:1998:279, bod 28).

59. Vzhledem k tomu, že je takovéto pojištění povinné, že i samotné nizozemské právní předpisy v zásadě připouštějí jeho zpětnou účinnost a žádná skutečnost ve věci v původním řízení nenaznačuje, že E. Fischer-Lintjens měla v úmyslu použít ustanovení unijního práva zneužívajícím způsobem [15], totiž není přípustné, aby Nizozemsko upíralo osobám spadajícím do působnosti nařízení č. 1408/71 možnost splnit podmínky, které pro ně z tohoto aktu vyplývají, a uplatnit tak v plném rozsahu veškerá práva, která jim toto nařízení přiznává, a sice v projednávaném případě právo požívat zdravotního pojištění počínaje okamžikem, kdy se jmenovaný členský stát stal se zpětnou účinností k 1. květnu 2006 příslušným k tomu, aby vyplácel E. Fischer-Lintjens důchod, na nějž měla nárok, a aby jí vyplácel dávky sociálního zabezpečení [16].

60. Takovýto postoj není v rozporu s úvahami, jež Soudní dvůr uvedl v bodě 76 svého rozsudku van Delft a další (C-345/09, EU:C:2010:610) a podle nichž musí být solidarita v rámci vnitrostátního systému sociálního zabezpečení (jednalo se rovněž o nizozemský systém) závazně zachovávána všemi pojištěnci, na které se vztahuje, a to bez ohledu na případné individuální jednání každého z nich v závislosti na jeho osobních poměrech.

61. Zaprvé se totiž výše uvedené úvahy týkaly srážek příspěvků na sociální zabezpečení, jež platili pojištěnci příslušným institucím členského státu, jehož právní úprava zakládá existenci nároku na dávky sociálního zabezpečení, což představuje povinnost, která nebyla v projednávané věci zpochybněna, počínaje okamžikem, kdy mělo Nizozemsko začít s vyplácením důchodu a kdy se stalo příslušným k tomu, aby takovému pojištěnci, jakým je E. Fischer-Lintjen, začalo vyplácet dávky sociálního zabezpečení. Zadruhé úvahy, jež Soudní dvůr uvedl v rozsudku van Delft a další, měly za cíl připomenout, že kolizní normy stanovené v článcích 28 a 28a nařízení č. 1408/71 jsou pro pojištěnce závazné, což znamená, že se pojištěnci nemohou vyhnout placení srážek příspěvků na sociální zabezpečení, jež stanoví právní úprava členského státu, který má vyplácet důchod a který je povinen poskytovat těmto pojištěncům věcné dávky. Právě taková je podle mého mínění objektivní situace vyplývající z kolizní normy stanovené v článku 27 a v příloze VI oddílu R bodě 1 písm. a) bodě i) a v příloze VI bodě 1 písm. b) nařízení č. 1408/71, jež členskému státu, který připouští zásadu zpětné účinnosti soukromoprávních smluv o zdravotním pojištění, ukládá, aby zpětnou účinnost těchto smluv stanovil způsobem, který bude tuto objektivní situaci přesně odrážet a umožní pojištěncům uplatnit v plném rozsahu práva, jež z takovéto situace vyplývají.

62. Pokud jde o přerušení zdravotního pojištění E. Fischer-Lintjens, k němuž došlo mezi listopadem 2007 a 1. červencem 2010, rovněž nejsem přesvědčen o důvodnosti vysvětlení, jež uvedla Komise, která poukazuje na povinnosti poskytnutí informací, jež čl. 84a odst. 1 nařízení č. 1408/71 ukládá osobám spadajícím do působnosti tohoto nařízení, přičemž má za to, že E. Fischer-Lintjens tyto povinnosti nesplnila, takže by měla nést veškeré důsledky tohoto opomenutí.

63. Jak totiž Komise připouští, čl. 84a odst. 1 nařízení č. 1408/71 je určen rovněž příslušným institucím členských států, které jsou v souladu se zásadou řádné správy povinny zodpovědět všechny dotazy v přiměřených lhůtách a „v této souvislosti poskytnout dotyčným osobám veškeré požadované informace nezbytné pro výkon práv přiznaných jim […] nařízením [1408/71]“.

15 — Z předkládacího usnesení zejména vyplývá, že až do okamžiku, kdy se situace E. Fischer-Lintjens retroaktivně změnila, dotyčná nadále platila příspěvky na sociální pojištění u DAK, která byla příslušným orgánem Spolkové republiky Německo.

16 — Další argument uvedený nizozemskou vládou, podle něhož smlouvy uzavřené se soukromými pojišťovnami vycházejí z individuálního posouzení rizik, takže jejich zpětná účinnost nemůže být delší než čtyři měsíce, se mi zdá sporný. Vzhledem k tomu, že je zpětná účinnost jako taková připouštěna, riziko již představuje velmi relativní kritérium. Na druhou stranu, jak uvedl generální advokát Jääskinen v poznámce pod čarou 22 svého stanoviska ve věci van Delft a další (C-345/09, EU:C:2010:438), povinný nizozemský systém je systém, který jednak ukládá pojištěncům, aby se pojistili proti některým rizikům, jednak pojišťovnám, aby poskytovaly standardizované smlouvy vztahující se na základní zdravotní péči bez individuálního posouzení rizik.

64. Mám za to, že v projednávané věci musí být tato povinnost posuzována ve světle typických rysů povinného systému zdravotního pojištění v Nizozemsku, který nestanoví automaticky veřejné zdravotní pojištění, nýbrž ukládá dotyčným osobám povinnost postarat se o to, aby takovéto pojištění uzavřely u soukromé pojišťovny.

65. Za takovýchto okolností se tedy domnívám, že v souladu s čl. 84a odst. 1 nařízení č. 1408/71 je věcí příslušných nizozemských institucí, v projednávané věci konkrétně SVB, aby v okamžiku, kdy E. Fischer-Lintjens oznámily rozhodnutí ze dne 8. listopadu 2007, které představovalo odpověď na žádost dotyčné o přiznání důchodu v Nizozemsku, poskytly dotyčné osobě informace dostatečné k tomu, aby z nich vyvodila, že je povinna uzavřít zdravotní pojištění u soukromé pojišťovny, což by jí umožnilo uplatnit v plném rozsahu práva, jež jí přiznává nařízení č. 1408/71. Přestože se tak zřejmě nestalo, tento bod by měl v každém případě ověřit předkládající soud.

66. Pokud by příslušné instituce tuto jednoduchou povinnost splnily, pak je bez ohledu na legislativní omezení zpětné účinnosti zdravotního pojištění, jimiž jsme se již zabývali, velmi pravděpodobné, že by E. Fischer-Lintjens bývala okamžitě podnikla veškeré kroky nezbytné k tomu, aby takovéto pojištění uzavřela, takže nemuselo dojít k tomu, že její zdravotní pojištění bylo přerušeno na dobu počínající listopadem 2007.

67. S ohledem na výše uvedené úvahy tedy zastávám názor, že na druhou předběžnou otázku je třeba odpovědět v tom smyslu, že členský stát, který přizná pojištěnci spadajícímu do působnosti článku 27 a přílohy VI oddílu R bodu 1 písm. a) bodu i) a přílohy VI bodu 1 písm. b) nařízení č. 1408/71 nárok na důchod, jehož počátek má zpětnou účinnost, musí danému pojištěnci umožnit, aby uzavřel povinné zdravotní pojištění se stejnou zpětnou účinností, s cílem přizpůsobit se objektivní situaci vyplývající z použití výše uvedených ustanovení nařízení č. 1408/71.

III – **Závěry**

68. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Centrale Raad van Beroep takto:

„1. Článek 27 nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a na jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství musí být vykládán v tom smyslu, že výraz „nárok na důchod“ zahrnuje období, během něhož má dotyčná osoba nárok na důchod, bez ohledu na to, v jakém okamžiku byl tento nárok oficiálně konstatován, pokud dojde ke skutečnému vyplacení tohoto důchodu za výše uvedené období, a to i retroaktivně.

2. Členský stát, který přizná pojištěnci spadajícímu do působnosti článku 27 a přílohy VI oddílu R bodu 1 písm. a) bodu i) a písm. b) nařízení č. 1408/71, ve znění nařízení č. 631/2004, nárok na důchod se zpětnou účinnost, musí danému pojištěnci umožnit, aby uzavřel zdravotní pojištění se stejnou zpětnou účinností, s cílem přizpůsobit se objektivní situaci vyplývající z použití výše uvedených ustanovení nařízení č. 1408/71.“